

grunden divergerande synsätt får vi likväl en kulturpolitik, som i mångt och mycket bygger på gamla borgerliga värderingar. För att förklara fin-kulturens dominans använder författaren Antonio Gramsci (1891–1937) hegemonibegrepp, som avser den makt över människo- och samhälls-synen, som en ledande klass utövar vid sidan av sin ekonomiska och politiska dominans. Denna variant av marxistisk teori har internationellt stort genomslag i dag inom t.ex. Cultural studies med rötter i Birminghamskolan men i sammanhanget kan man tycka att Onsér-Franzén dåligt utnyttjat Gramsci – både när det gäller att presentera honom och att använda klarläggande uttalanden.

I denna recension har många av författarens trådar i kulturpolitikens täta väv måst utelämnas – jag kan bara uppmana alla med intresse för dagens kultur- och samhällsdebatt att läsa boken – många aha-upplevelser kan utlovas. Jag vill dock uppmana läsaren att inte tröttna redan i bokens inledande delar som är onödigt upprepanande och sega. Detta är nämligen min huvudkritik – att boken är framtung och med ett avslutande kapitel som är alltför outvecklat – men delarna om skådespelet och aktörerna är desto mer lysande – en unik kunskapskälla om livet framför, på och bakom den kulturpolitiska scenen.

Kurt Genrup

Här är polisen ... Poliser skriver om sitt liv och arbete. Red. av *Stefan Bohman* och *Dan Waldetoft*. Nordiska museets förlag, Stockholm 1993. 241 sid., ill.

År 1990 efterlyste Nordiska museet i samarbete med Rikspolisstyrelsen polisens skriftliga berättelser om liv och yrkestillvaro. Ett uppslag i tidningen *Svensk Polis* resulterade i 63 minnesteckningar. Nio av dessa har nu publicerats i boken *Här är polisen ... Poliser skriver om sitt liv och arbete*. Den ingår i serien *Svenska folket berättar* som bygger på museets samlingar av självbiografiskt material. De nya texterna är ett tillskott till museets bank av arkiverade polisminnen som samlades in fyrtio år tidigare, i början av 50-talet. I boken presenteras polisens egna versioner av sina liv och arbeten. Det här är en spännande läsning som bör intressera fler än dem som av någon anledning har polisen som specialintresse.

"Att vara polis innebär att man mer än många

andra ser hur samhällsvillkoren återspeglas i enskilda människors liv", konstaterar redaktörerna Stefan Bohman och Dan Waldetoft i inledningen. De självbiografiska berättelserna förmedlar människors egna personliga upplevelser och erfarenheter av en stor del av 1900-talet. Var och en berättar sin egen individuella historia – och samtidigt två andra: polisens och det övriga samhällets. Tidsmässigt belyser boken polisens yrkesliv från slutet av 1930-talet till början av 90-talet. Det är nio poliser som skriver, sju män och två kvinnor. Uppsatserna är kronologiskt ordnade efter skribenternas födelseår. De flesta berättar om ett polisliv som är avslutat. De skriver som pensionärer. Det gäller sex av de nio deltagarna, födda i slutet av 10-talet och början av 20-talet. Övriga tre bidrag är från poliser födda på 40- och 50-talen. Samtidens polisverksamhet skildras också i bokens tionde och sista kapitel. Det avviker från de andra genom att vara ett reportage av en av Nordiska museets tjänstemän, Bo Larsson (tidigare publicerat i *Samdokbulletinen* nr 3 1992). Artikeln bygger på hans sex dagar långa fältarbete hos Farstapolisen i Stockholm 1991.

I inledningen redogör redaktörerna för insamlingens premisser. Uppropet i tidningen innehöll frågor till skribenterna. De var tänkta som en hjälp för minnet, som stolpar för att underlätta skrivandet. Uppsatserna följer också i huvudsak den här indelningen. Det innebär att yrkeslivet står i centrum och skildras mot bakgrund av uppväxtår, skolgång och yrkesval. Berättelserna om det vuxna livet innehåller också familjebildning och fritidsintressen.

Det framgår av inläggen att tiden på 30- och 40-talen var kärv. Lönen var låg, resurserna små, poliskåren manlig och hierarkin uttalad och sträng. Polisen bar sabel och arbetet förutsatte ofta hustruns obetalda insatser, t.ex. kunde hon fungera som sekreterare och telefonist. Förstatligandet 1965 innebar en modernisering och samordning av polisverksamheten i landet. Sedan dess har stora förändringar ägt rum. Stefan Bohman och Dan Waldetoft nämner två av dem som också allmänheten lagt märke till: Patrullerandet på gatorna som ersatts av bilåkande och kvinnornas inträde i yrket.

När det gäller inledningskapitlet är jag kritisk på två punkter. Den första handlar om vad läsaren får veta om minnesmaterialet. Jag anser att redaktörerna är alldeles för snåla med information när

de introducerar texterna. De nämner ingenting om varför de valt just dessa nio uppsatser av det totala materialet bestående av 63 inlägg. I boken finns fotografier som verkar komma från deltagarnas egna fotoalbum. Uppmanades alla att skicka in bilder? Eller gällde det bara de utvalda som fick sina bidrag tryckta? Redaktörerna nämner att uppropet var utformat som en pristävling. Vad var det som premierades? Det skulle med andra ord ha varit intressant att få ta del av insamlingens tillkomst. Varför t.ex. inte presentera uppropet i faksimil? Då kan läsaren själv se hur det var formulerat och grafiskt utfört, utan omskrivningar.

Jag saknar också en fyllig faktabakgrund om förhållandena inom polisen vid olika tider. Läs-

ningen skulle underlättas om vissa sakförhållanden klargjordes. Det gäller t.ex. uppgifter om antal anställda inom polisen, könsfördelning, organisationsutformning, utrustning och material (när slutade polisen t.ex. med sabel och började bära pistol?), utbildning och krav vid antagningen och de olika tjänstetiderna i kåren (när försvann fjärdingsman och överkonstapel?).

Nu omorganiserar polisen i Stockholms län. Verksamheten förändras och det aktualiserar frågor om hur det var förr. De patrullerande poliserna är på väg tillbaka och distriktsindelningen görs om. Efter den 1 juli 1994 finns inte längre Bo Larssons område kvar, PO 4, Farsta, där han fältarbetade så sent som 1991.

Ann Kristin Carlström

KORTA BOKNOTISER

Marie Sjöberg: Järn och jord. Bergsmän på 1700-talet. Diss. Stads- och kommunhistoriska institutet. Stockholm 1993. 271 s.

Ture Omberg: Bergsmän och hyttelag. Bergsmannanäringens utveckling i Linde och Ramsberg under en 100-årsperiod från mitten av 1700-talet. Diss. Jernkontorets bergshistoriska skriftserie 28. 1992. 183 s.

För inte så länge sedan var bergsbruk och järnhantering i olika former det väsentligaste inom vår exportindustri alltifrån 1600-talet. Nu är betydelsen reducerad, men desto större i omfång har litteraturen om den forna storhetstiden i form av avhandlingar och monografier från hela landet blivit.

Bergsmännen bildade ju länge ett eget stånd, och om detta stånd har nu ytterligare en avhandling utgivits 1993 av Marie Sjöberg i Stockholm.

Med utgångspunkt i Saxe bergsmansby i Söderbärke i södra Dalarna - Västerbergsbergslagen - analyserar

förf. invånarnas ekonomi, vilken, som andra bergsmäns vilade på såväl bergsbruk med gruvsdrift och järnhantering som jordbruk och djurhållning. Beroendet av de närliggande bruken Larsbo och Ramnäs var under 1600- och 1700-talen begränsat, och först genom friare lagstiftning vid 1800-talets mitt, bl.a. fri kolförsäljning 1850 och slut på sambandet mellan bergsmanshemman och hyttelag 1859, blev bergsmännens ekonomiska ställning svagare. Då blev det möjligt för bruken liksom för andra att förvärva bergsmansjord och därmed andelar i bergs- och hyttedriften. Men redan tidigare hade bergsmännen ofta råkat i skulder, som deras lantbruk ej kunde balansera. Spelet mellan dessa båda parter är temat för avhandlingen, vilken för ett geografiskt begränsat område i detalj beskriver förloppet intill den fullständiga industrialiseringen under 1800-talet. Med utökad efterfrågan blev trycket från bruken på bergsmännen allt hårdare, men utvecklingen gick långsamt och förf. betonar de konservativa krafternas styrka. Förbättrade villkor för bergsmännens jordbruk bidrog också till